

Vlaanderen

is economie, wetenschap
& innovatie

Uitgaventoetsingen 2026 – Plan van aanpak

Evaluatie van de valorisatie van onderzoek en
ontwikkeling bij de Vlaamse universiteiten en
hogescholen ten bate van de Vlaamse economie &
Evaluatie van de organisatie van de financiering van
strategisch basisonderzoek

DEPARTEMENT
WERK, ECONOMIE
WETENSCHAP, INNOVATIE &
SOCIALE ECONOMIE

19/11/2025

departementwewis.be

INHOUD

1	Inleiding	3
1.1	Situering	3
1.1.1	Uitgaventoetsingen algemeen	3
1.1.2	Uitgaventoetsingen regeerperiode 2024-2029	3
1.2	Huidige beleidscontext en relatie tot beide uitgaventoetsingen	4
2	Inhoud en reikwijdte van de uitgaventoetsingen	6
2.1	Gehanteerde definities van onderzoek en van valorisatie	6
2.2	Strikte lezing van de uitgaventoetsingen	7
2.2.1	Evaluatie van de organisatie van de financiering van Strategisch Basisonderzoek (SBO)	7
2.2.2	Evaluatie van de valorisatie van onderzoek en ontwikkeling bij de hogescholen en universiteiten ten bate van de Vlaamse economie	8
2.3	Parallele opzet en uitbreiding van beide uitgaventoetsingen	9
2.3.1	Rationale voor de uitbreiding en koppeling van beide uitgaventoetsingen	9
2.3.2	Financieringsstromen en periode waarop de uitgaventoetsingen betrekking hebben	10
2.4	Doelstellingen van de uitgaventoetsingen, analysekader, evaluatiecriteria en -dimensies, onderzoeksvragen en minimale methodologieën	13
2.4.1	Doelstellingen van de uitgaventoetsingen	13
2.4.2	Analysekader, evaluatiecriteria en -dimensies	13
2.4.3	Onderzoeksvragen	16
2.5	Minimale methodologieën	19
2.6	Evaluatie-agenda beleidsvelden Economie, Wetenschappelijk Onderzoek en Innovatie	21
2.7	Beschikbare bronnen	21
3	Aanpak van de uitgaventoetsingen	23
3.1	Governance	23
3.1.1	Projectgroep(en)	23
3.1.2	Samenstelling van de projectgroepen	23
3.2	Uitvoering van de uitgaventoetsingen en kostenraming	25
3.2.1	Uitvoering van de uitgaventoetsingen	25
3.2.2	Kostenraming	25
3.3	Tijdslijn voor de uitvoering van de uitgaventoetsingen	27
	Bijlage 1	30
	Bijlage 2	32
	Bijlage 3	33

1 INLEIDING

1.1 Situering

1.1.1 Uitgaventoetsingen algemeen

In artikel 10 van het decreet van 29 maart 2019 houdende de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën (VCO)¹ wordt een uitgaventoetsing gedefinieerd als: “systematische, diepgaande en specifieke onderzoeken van uitgavencategorieën met een substantiële budgettaire impact om bij constant beleid de doeltreffendheid of doelmatigheid van het beleid te verbeteren”.

In het besluit van de Vlaamse Regering van 17 mei 2019 ter uitvoering van de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën van 29 maart 2019 (BVCO van 17 mei 2019)², worden in artikel 3, §2 de principes opgesomd die bij uitgaventoetsingen gehanteerd moeten worden:

- 1° een uitdrukkelijke taakopdracht van de projectgroep die de brede uitgaventoetsing uitvoert;
- 2° een onafhankelijk ambtelijk onderzoek;
- 3° een capaciteitsopbouw voor de evaluatie van de uitgaven en de ontvangsten;
- 4° een coördinerende en centraliserende rol van het Departement Financiën en Begroting;
- 5° een keuzemenu voor de beleidsmakers in de eindrapportering van de projectgroep;
- 6° een transparante eindrapportering;
- 7° een weergave van de leereffecten in de eindrapportering.

1.1.2 Uitgaventoetsingen regeerperiode 2024-2029

Op 14 februari 2025 nam de Vlaamse Regering akte van de mededeling “Uitgaventoetsingen legislatuur 2024-2029”³ waarin voor de legislatuurperiode 2024-2029 16 uitgaventoetsingen worden opgenoemd die hetzij uiterlijk op 27 maart 2026, hetzij uiterlijk op 1 juli 2026 moeten zijn afgerond.

Voor het EWI-luik van het beleidsdomein Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie, Landbouw en Sociale Economie (WEWILS) zijn in deze lijst twee uitgaventoetsingen opgenomen, meer bepaald:

1. “Evaluatie van de organisatie van de financiering van strategisch basisonderzoek” – af te ronden tegen 27 maart 2026;

¹ Zie <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1031729&datum=&geannoteerd=false&print=false>.

² Zie <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1032015&datum=&geannoteerd=false&print=false>.

³ VR 2025 1402 MED.0035/1BIS – zie ook [deze link](#).

2. “Evaluatie van de valorisatie van onderzoek en ontwikkeling bij de hogescholen en universiteiten ten bate van de Vlaamse economie” – uit te voeren in samenwerking met het beleidsdomein Onderwijs en Vorming (OV) en af te ronden tegen 1 juli 2026.

In hogervermelde mededeling aan de Vlaamse Regering wordt ook de governance voor de uit te voeren uitgaventoetsingen toegelicht. Hierbij wordt voorzien in een centrale stuurgroep en in een projectgroep per uitgaventoetsing. Voor de details wordt verwezen naar zowel deze mededeling als naar de VCO als naar het besluit van de Vlaamse Regering ter zake (BVCO van 17 mei 2019).

1.2 Huidige beleidscontext en relatie tot beide uitgaventoetsingen

In 2024 liet het (voormalige) Departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) een studie uitvoeren met als titel “Systeemanalyse van het Onderzoeks-, Ontwikkelings- en Innovatiesysteem (O&O&I-systeem) en uitgaventoetsing van het Vlaamse beleid inzake productiviteit”⁴. Deze studie was de eerste systeemanalyse die het hele O&O&I-systeem in Vlaanderen in ogenschouw nam⁵.

De inzichten die uit deze studie volgden, werden onder meer aangewend in de beleidsvorming binnen het beleidsdomein WEWILS en resulteerden onder andere in de ontwikkeling van een Vlaamse productiviteits- en competitiviteitsagenda (“Vlaamse Versnelling”) die op 14 februari 2025 werd meegedeeld aan de Vlaamse Regering.

Gegeven de resultaten van hogervermelde studie, gelet op de keuze van het Departement WEWIS om zoveel mogelijk een systeemblik te hanteren en gegeven het feit dat de onderwerpen van beide uitgaventoetsingen zich binnen het O&O&I-systeem bevinden, wordt dan ook voorgesteld om ze vanuit systeemogpunt te benaderen. Dit betekent onder meer dat de strikte lezing van uitgaventoetsingen in dit geval wordt verlaten en dat beide genoemde uitgaventoetsingen tegelijk en in onderlinge samenhang zullen worden uitgevoerd, zodat maximale kruisbestuiving en afstemming kan worden bekomen.

Daarnaast moet ook rekening gehouden worden met de ontwikkelingen in het kader van de Vlaamse Versnelling. Voor de hefboom “O&O&I-beleid” die in dit kader werd geïdentificeerd, werden vijf trajecten gedefinieerd die vanaf midden maart van start zijn gegaan. Per traject wordt ook een trajectgroep ingesteld. Deze trajecten zijn:

- Traject 1: Naar een grotere valorisatie van de O&O&I-investeringen in Vlaanderen
- Traject 2: Toegang tot de O&O&I-financieringskanalen, waaronder het FWO

⁴ Zie <https://www.ewi-vlaanderen.be/sites/default/files/2025-02/Rapport%20Analyse%20O%26O%26I-systeem%20en%20uitgaventoetsing%20productiviteitsbeleid%202024.pdf> voor het rapport.

⁵ Het hanteren van een systeemaanpak wordt door de evaluatiecel van het (voormalige) Departement EWI al sinds 2016 toegepast, maar dan op beperktere (deel)systemen of beleidsthema’s binnen het (voormalige) beleidsdomein EWI. Verder was het gebruik van een “systeemblik” een van de aanbevelingen uit de Brede Vlaamse Heroverweging die in 2021 werd uitgevoerd.

- Traject 3: Strategische investeringen in state-of-the-art-O&O&I-onderzoeksinfrastructuur in en buiten Vlaanderen
- Traject 4: Compliance én verminderen regeldruk en administratieve lasten voor onderzoekers
- Traject 5: versterking van O&O&I binnen de hogescholen

Hogervermelde uitgaventoetsingen passen duidelijk binnen traject 1, maar de onderwerpen van de andere trajecten zijn ook van belang voor deze uitgaventoetsingen en omgekeerd. Tijdens de uitvoering van de uitgaventoetsingen zullen kennisuitwisselingsmomenten met de trajectgroepen worden opgezet en dit onder meer onder de vorm een wederzijdse toelichting over en bespreking van de stand van zaken van de respectievelijke werkzaamheden.

2 INHOUD EN REIKWIJDTE VAN DE UITGAVENTOETSINGEN

2.1 Gehanteerde definities van onderzoek en van valorisatie

In het decreet van 30 april 2009 betreffende de organisatie en financiering van het [Vlaamse] wetenschaps- en innovatiebeleid (hierna “W&I-decreet” genoemd), worden in artikel 2 onder punten 9° tot en met 12°, zowel drie types van onderzoek als het begrip innovatie gedefinieerd:

- Fundamenteel wetenschappelijk onderzoek: experimentele of theoretische werkzaamheden die in de eerste plaats tot doel hebben om nieuwe kennis te vergaren over de fundamentele die aan verschijnselen en waarneembare feiten ten grondslag liggen zonder daarbij een specifieke toepassing of een specifiek gebruik op het oog te hebben;
- Strategisch basisonderzoek: kwalitatief hoogwaardig generisch onderzoek, dat beoogt wetenschappelijke of technologische capaciteit op te bouwen als basis voor economische en/of maatschappelijke toepassingen die bij de aanvang van het onderzoek nog niet duidelijk zijn gedefinieerd en alleen effectief kunnen worden ontwikkeld met vervolgonderzoek;
- Toegepast wetenschappelijk onderzoek: oorspronkelijk onderzoek dat verricht wordt om nieuwe kennis te verkrijgen, in de eerste plaats gericht op een specifiek praktisch doel of een specifieke praktische doelstelling;
- Innovatie: het geheel van activiteiten waarbij bestaande of nieuwe kenniselementen op een creatieve wijze aangewend of gecombineerd worden met het oog op de ontwikkeling of de verbetering van methodologieën, processen, organisatievormen, producten of diensten, waarbij sociale, economische, culturele, bestuurlijke, ruimtelijke of milieugebonden meerwaarden gecreëerd of gewaarborgd worden.

Deze definities evenals het W&I-decreet zelf (en de hieraan verbonden uitvoeringsbesluiten), vormen belangrijke onderdelen van het (regelgevend) kader waarin deze uitgaventoetsingen zich situeren. Behalve de beleidscontext waarvan sprake in sectie 1.2, is het geheel van de decretale en wettelijke basis waarop het Vlaamse O&O&I-systeem rust, van belang als achtergrondinformatie voor de uitvoering van de uitgaventoetsingen. Een meer uitgebreide maar niet-exhaustieve beschrijving van dit regelgevend kader is te vinden als Bijlage 1.

Bovenvermeld decreet bevat geen definitie van valorisatie en in bepaalde regelgeving die betrekking heeft op valorisatie (bv. het besluit van de Vlaamse Regering van 29 mei 2009 betreffende de ondersteuning van de Industriële Onderzoeksfondsen en de interfaceactiviteiten van de associaties in de Vlaamse Gemeenschap) wordt de term gebruikt zonder definiëring. Volgende algemene definitie – die gehanteerd wordt/werd in het kader van recente beleidsacties wat betreft het O&O&I-systeem, wordt in het kader van deze uitgaventoetsingen naar voren geschoven:

***Valorisatie** verwijst naar het proces waarbij kennis, onderzoek en innovatie worden omgezet in maatschappelijke of economische meerwaarde.*

Binnen de context van O&O&I-systeem en rekening houdend met recente beleidsontwikkelingen (zie ook sectie 1.2), wordt valorisatie gezien als een cruciale uitdaging en vaak gekoppeld aan het verkleinen van de afstand tussen onderzoek en markt, met als doel de productiviteit en concurrentiekracht van de Vlaamse economie duurzaam te versterken.

Binnen de recente beleidsvoorbereiding/-ontwikkeling wordt verder benadrukt dat het Vlaamse systeem moet inspelen op de snel veranderende wereld door onder meer:

- Innovatievoorlopers te ondersteunen;
- Financieringskanalen te rationaliseren;
- Regeldruk te verminderen/regelgeving te vereenvoudigen;
- Vertrouwen te geven aan instellingen om keuzes te maken en te motiveren.

2.2 Strikte lezing van de uitgaventoetsingen

Een uitgaventoetsing is er in principe op gericht om bepaalde publieke uitgaven onder de loep te nemen, na te gaan in welke mate deze uitgaven bijdragen aan de vooropgestelde beleidsdoelen, alsook nagaan of een betere coördinatie van en afstemming tussen middelen, instrumenten, actoren enz., kan leiden tot een efficiëntere en effectievere inzet van die middelen en tot een betere afstemming tussen instrumenten en afstemming/taakverdeling tussen actoren.

Rekening houdend met bovenstaande, kunnen beide uitgaventoetsingen vermeld in dit plan van aanpak in eerste instantie vanuit deze strikte lezing benaderd worden. (Zie secties 2.2.1 en 2.2.2).

2.2.1 Evaluatie van de organisatie van de financiering van Strategisch Basisonderzoek (SBO)

Vanuit de strikte lezing die hierboven werd toegelicht, kan deze uitgaventoetsing opgevat worden als een uitgaventoetsing van de financieringsprogramma's voor strategisch basisonderzoek bij FWO en VLAIO (o.m. clusterbeleid).

In het kader van de Vlaamse Brede Heroverweging (VBH) werd in 2021 de impact van het FWO-SBO-programma onderzocht. In 2023 werd het FWO als geheel en dus ook het FWO-SBO-programma (vanuit een hoger aggregatieniveau mee) geëvalueerd. Ook wat betreft het clusterbeleid zijn beoordelingsrapporten voorhanden.

Concreet betekent dit dat de strikte interpretatie van deze uitgaventoetsing gebaseerd kan worden op voorliggende rapporten. Rekening houdend met het systeemogpunt (cf. sectie 1.2), is de projectgroep van oordeel dat een dergelijke benadering onvoldoende meerwaarde zal opleveren en pleit dan ook nadrukkelijk voor een ruimere invulling van deze uitgaventoetsing Dit voorstel wordt toegelicht in sectie 2.3.

2.2.2 Evaluatie van de valorisatie van onderzoek en ontwikkeling bij de hogescholen en universiteiten ten bate van de Vlaamse economie

De financiering van onderzoek bij de universiteiten en hogescholen dat specifiek gericht is op valorisatie en dit ten bate van de Vlaamse economie en maatschappij⁶, gebeurt vanuit de Vlaamse overheid via een aantal instrumenten. Een deel van die instrumenten betreffen rechtstreekse recurrente jaarlijkse onderzoeksfinanciering die via een verdeelsleutel wordt toegekend (Tabel 1) en een ander deel betreft onderzoeksfinanciering die hetzij projectmatig, hetzij tijdelijk wordt toegekend (dus geen “verworven recurrente” financiering) en waarbij universiteiten en/of hogescholen behoren tot de doelgroep van het instrument in kwestie. Hierbij horen ook instrumenten gericht op de diffusie van kennis met het oog op valorisatie (Tabel 2).

Naam instrument	Beheerder	Budgettaire impact 2024 (BO ⁷ ; in miljoen euro) ⁸
De Industriële Onderzoeksfondsen (IOF) en interfaceactiviteiten ⁹	WEWIS (EWI)	68,94
Praktijkgericht Wetenschappelijk Onderzoek (PWO)	Onderwijs en Vorming (O&V)	35,37
Totaal		104,30

Tabel 1 – Overzicht financieringsinstrumenten voor onderzoek bij de universiteiten en hogescholen en gericht op de valorisatie ervan

Naam instrument	Beheerder	Budgettaire impact 2024 (BO ¹⁰ ; in miljoen euro)
Kennisdiffusie (Blikopener ¹¹ , Input/output & VLAIO Netwerkinteractie)	VLAIO	5,5
TETRA ¹² en COOCK ¹³	VLAIO	12,59 + 9,6
TOTAAL		27,69

Tabel 2 – Overzicht projectmatige financiering van onderzoeksactiviteiten gericht op valorisatie en met o.m. de universiteiten en/of hogescholen als doelgroep van de financiering

⁶ Bij sommige van de vermelde instrumenten is het doel breder dan louter economische valorisatie (cf. voetnoot 9).

⁷ De gegevens voor BA 2024 waren op het ogenblik van het opstellen van dit plan van aanpak nog niet beschikbaar op het niveau van de basisallocatie en bovendien is deze tabel vooral illustratief.

⁸ <https://www.vlaamsparlament.be/nl/parlementaire-documenten/parlementaire-initiatieven/1774240>

⁹ Noteer dat artikel 57, §3 van het W&I-decreet stelt dat “De middelen van een Industrieel Onderzoeksfonds worden aangewend voor het strategische basisonderzoek en het toegepaste onderzoek bij de partners van de associatie,” en dat artikel 4 van het IOF-en-interfaceactiviteitenbesluit stelt dat “het strategisch basisonderzoek en het toegepast wetenschappelijk onderzoek, gefinancierd door IOF-middelen, een economisch of economisch-maatschappelijk doel met een marktconform financieel rendement hebben”.

¹⁰ De gegevens voor BA 2024 waren op het ogenblik van het opstellen van dit plan van aanpak nog niet beschikbaar op het niveau van de basisallocatie en bovendien is deze tabel vooral illustratief.

¹¹ Blikopener heeft tot doel de kennis en expertise die beschikbaar is bij de Vlaamse hogescholen via een eerstelijnsadvies ter beschikking te stellen van bedrijven of organisaties (zie <https://www.vlaio.be/nl/begeleiding-advies/expertisedatabank/blikopener-hogescholen-partners-innovatie>).

¹² TETRA is een programma voor praktijkgericht onderzoek door hogescholen en geïntegreerde opleidingen in de universiteiten voor ondernemingen en non-profitorganisaties (zie <https://www.vlaio.be/nl/vlaio-netwerk/tetra>).

¹³ COOCK staat voor Collectief O&O en Collectieve Kennisverspreiding (zie <https://www.vlaio.be/nl/vlaio-netwerk/coock-collectief-oo-en-collectieve-kennisverspreiding>).

Nagenoeg alle instrumenten vermeld in de tabellen hierboven werden recent geëvalueerd of zullen in 2025 of 2026 worden geëvalueerd.

Vanuit een systemisch oogpunt en ook rekening houdend met de reeds genoemde *Systeemanalyse Onderzoek Ontwikkeling en Innovatie uitgaventoetsing van het Vlaamse beleid in het kader van productiviteit* die in 2024 werd uitgevoerd, zal een uitgaventoetsing die zich tot bovenstaande instrumenten en uitgavenstromen beperkt, onvoldoende meerwaarde opleveren. De projectgroep pleit er dan ook nadrukkelijk voor om ook deze uitgaventoetsing ruimer in te vullen dan wat volgens de strikte lezing minimaal aan bod moet komen. Dit voorstel wordt toegelicht in sectie 2.3.

2.3 Parallele opzet en uitbreiding van beide uitgaventoetsingen

2.3.1 Rationale voor de uitbreiding en koppeling van beide uitgaventoetsingen

Rekening houdend met de hogervermelde systeemanalyse en met de overige elementen vermeld in sectie 2.2, wordt voorgesteld om beide uitgaventoetsingen in ieder geval vanuit een systeemperspectief (en dus ruimer) te bekijken en parallel op te zetten tot een (gecombineerde) uitgaventoetsing, gericht op economische en maatschappelijke valorisatie van zowel het onderzoek en ontwikkeling bij de universiteiten en hogescholen als van het strategisch basisonderzoek (in Vlaanderen), waarbij de organisatie van de financiering van beide aan bod komt. De universiteiten benutten immers steuninstrumenten in de hele O&O&I-keten¹⁴ terwijl de hogescholen eerder van steuninstrumenten gebruik (kunnen) maken die meer gericht zijn op toegepast en/of praktijkgericht onderzoek met een valorisatiedoelstelling¹⁵. De instrumenten voor strategisch basisonderzoek bij FWO en VLAIO (cf. sectie 2.2.1) vormen een eerste stap naar valorisatie. Daarnaast zijn er in het Vlaamse O&O&I-systeem vier strategische onderzoekscentra (SOC's) actief die belangrijke spelers zijn op het vlak van strategisch basisonderzoek en die ook een belangrijke valorisatiedoelstelling hebben. Twee van deze SOC's (VIB en Flanders Make) zijn sterk verbonden met universitaire onderzoeksgroepen en verder werken ze allen samen met diverse kennisactoren in het Vlaamse O&O&I-systeem of maken ze deel uit van kennis- en valorisatienetwerken (bv. via de speerpuntclusters). Vanuit die optiek is het aangewezen om het geheel van de organisatie en financiering van strategisch basisonderzoek in Vlaanderen mee te nemen in deze (gecombineerde/gekoppelde) oefening.

De parallele opzet wordt gekozen omdat de governance die voor deze uitgaventoetsingen d.d. 14.02.2025 werd meegedeeld op de Vlaamse Regering (cf. voetnoot 3), voorziet in afzonderlijke projectgroepen per uitgaventoetsing en bovendien zijn de uitvoeringstermijnen voor beide uitgaventoetsingen waarvan sprake verschillend.

¹⁴ Met name voor fundamenteel onderzoek (FWO+BOF), SBO, toegepast onderzoek (IOF) en verder treden ze op als partner in onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten (VLAIO-instrumentarium), enz. .

¹⁵ Onder andere Praktijkgericht Wetenschappelijk Onderzoek (PWO) en bepaalde steuninstrumenten van VLAIO (o.m. Blikopener, TETRA-projectoproepen, enz.).

De uitgaventoetsingen worden verder ook gekoppeld aan de ontwikkelingen binnen de vijf trajecten die ondertussen in het kader van de hefboom “O&O&I-beleid” van de Vlaamse Versnelling zijn opgezet (zie sectie 1.2). Meer specifiek werd de eerste uitgaventoetsing (betreffende strategisch basisonderzoek) ondergebracht in traject 2 “Toegang tot de O&O&I-financieringskanalen, waaronder FWO” en de tweede uitgaventoetsing (betreffende de valorisatie van O&O bij de universiteiten en de hogescholen) in traject 1 “Naar een grotere valorisatie van de O&O&I-investeringen in Vlaanderen”. Het is de bedoeling dat er zowel een maximale kruisbestuiving wordt gerealiseerd tussen beide uitgaventoetsingen onderling (vandaar de gecombineerde aanpak) als tussen de uitgaventoetsingen en de lopende trajecten gedefinieerd binnen hogervermelde hefboom.

De aldus gecombineerde uitgaventoetsingen zullen worden uitgevoerd onder de noemer “(Systeem)evaluatie van de economische en maatschappelijke valorisatie van onderzoek en ontwikkeling door de universiteiten en hogescholen, inclusief (de organisatie van de financiering van) strategisch basisonderzoek, gefinancierd door Vlaamse publieke middelen.”

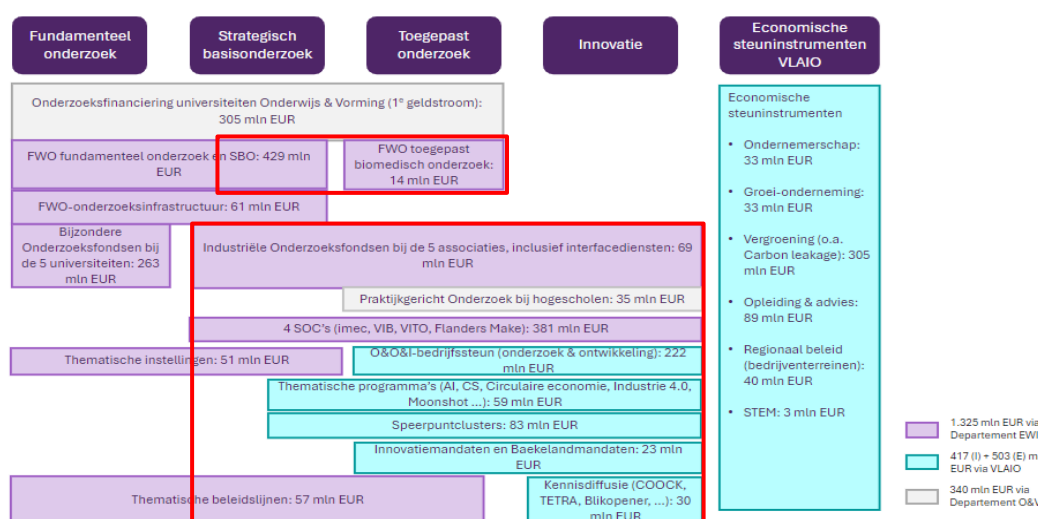
2.3.2 Financieringsstromen en periode waarop de uitgaventoetsingen betrekking hebben

2.3.2.1 Algemeen overzicht van de financieringsstromen in het Vlaamse O&O&I-systeem

De O&O&I-systeemanalyse die in 2024 werd uitgevoerd¹⁶, is onder meer gebaseerd op een figuur die in grote lijnen de middelen opgenomen in de Vlaamse begroting (begrotingsopmaak 2024) weergeeft die binnen het Vlaamse O&O&I-systeem ingezet worden. Deze figuur werd ook meegenomen in de trajecten vermeld in sectie 1.2.

De projectgroepen die de uitgaventoetsingen vermeld in dit plan van aanpak moeten uitvoeren (zie sectie 3.1), hebben een eerste ruwe benadering gemaakt van de middelen in dit O&O&I-systeem die gericht zijn op strategisch basisonderzoek, toegepast onderzoek, valorisatie en innovatie, maar ook op de verspreiding en toepassing van kennis verworven uit onderzoek. Deze ruwe benadering wordt geïllustreerd aan de hand van de rode kaders opgenomen in Figuur 1.

¹⁶ Zie voetnoot 4.

Figuur 1¹⁷ - Belangrijke financieringsbronnen in het O&O&I-systeem en financiering gericht op strategisch basisonderzoek, toegepast onderzoek, valorisatie, innovatie en de verspreiding en toepassing van kennis (rode kaders).

2.3.2.2 Budgettaire scope van beide uitgaventoetsingen

Als periode voor de uitgaventoetsingen schuiven de projectgroepen de periode 2019-2025¹⁸ naar voren en verder hebben de projectgroepen op basis van de ruwe benadering vermeld in sectie 2.3.2.1 de budgettaire scope van beide uitgaventoetsingen bepaald. Deze budgettaire scope werd beperkt tot die instrumenten en de relevante middelen waarvan de doelstellingen expliciet onder een van beide uitgaventoetsingen vallen. De aldus bekomen budgettaire scope wordt weergegeven in Tabel 3.

Hierbij werden de instrumenten binnen het Vlaamse O&O&I-systeem als volgt weergegeven:

- 1) Rood gemarkeerd: de instrumenten waarvan de middelen geheel of gedeeltelijk en exclusief gevat worden door de uitgaventoetsing over de organisatie van de financiering van strategisch basisonderzoek.
- 2) Geel gemarkeerd: de instrumenten waarvan de middelen geheel of gedeeltelijk en exclusief gevat worden door de uitgaventoetsing over de valorisatie van O&O bij de universiteiten en hogescholen ten behoeve van de Vlaamse economie.
- 3) Oranje gemarkeerd: de instrumenten waarvan de middelen geheel of gedeeltelijk gevat worden door beide uitgaventoetsingen.

¹⁷ Bron: cijfers Departement EWI (begrotingsopmaak 2024); figuur afkomstig uit de O&O&I-systeemanalyse van 2024.

¹⁸ Voor het nagaan van de economische valorisatie wordt de periode 2014-2024 (waar mogelijk met inbegrip van 2025) naar voren geschoven (zie sectie 2.4.3.2.4) om een voldoende tijdsvenster in aanmerking te kunnen nemen.

Het detail van deze instrumenten en middelen voor de jaren 2024 en 2025 wordt weergegeven in Tabel 8 van Bijlage 2¹⁹. Meer informatie over elk van deze instrumenten en hun doelstellingen is opgenomen in Tabel 9.

W&I-kredieten	Org & fin SBO	Valorisatie O&O bij univs en hogescholen	Beide UT						
Definitieve kredieten 2019 - 2024; begrotingsopmaak 2025/ budget in miljoen euro									
I. VIA HET DEPARTEMENT (EWI)/WEWIS	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	TOTAAL	
A. Open financieringskanalen op initiatief van de ONDERZOEKER (voornamelijk bij een universiteit) voor fundamenteel, strategisch basis- en toegepast onderzoek evenals voor valorisatie									
1. FWO (voornamelijk de 5 universiteiten)									
FWO Strategisch Basisonderzoek	74,47	75,24	81,24	81,61	86,80	93,71	93,43	586,50	
FWO Toegepast Biomedisch Onderzoek	11,46	11,65	11,81	12,86	13,58	14,07	14,62	90,05	
3. Industriële Onderzoeksfondsen (IOF) (bij de vijf associaties)									
Interface-activiteiten	4,53	4,49	4,49	4,49	5,40	6,85	6,97	37,23	
Industriële onderzoeksfondsen (Projecten en mandaten)	53,32	51,86	52,31	55,27	61,42	61,65	62,71	398,53	
B. De financiering van de vier strategische onderzoekscentra (SOC's), die een brugfunctie vervullen tussen fundamenteel en toegepast onderzoek									
Flanders Make	25,14	31,72	38,49	47,42	57,18	53,97	54,94	308,86	
imec	112,36	112,41	111,62	135,79	150,43	149,71	157,40	929,79	
VIB	62,70	60,88	62,58	78,33	89,29	88,38	87,97	530,12	
VITO	50,32	53,40	56,59	63,67	68,23	88,44	77,29	457,94	
C. financiering van drie domeinspecifieke onderzoeksprogramma's									
Artificiële intelligentie (AI)	30,00	11,40	13,54	14,31	14,20	14,10	13,98	111,52	
AI/Cybersecurity (CS)	0,00	2,85	2,85	2,65	2,65	0,00	0,00	11,00	
Cybersecurity	20,00	6,50	9,33	2,83	9,30	9,58	9,58	67,11	
RegMed	8,08	0,91	0,00	2,00	0,00	3,30	3,36	17,65	
II. VIA VLAIO									
AI	0,00	7,50	8,40	7,50	7,50	7,50	7,50	45,90	
AI/CS	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,65	2,65	5,30	
Baekelandmandaten	17,75	16,80	16,80	16,80	16,80	16,80	16,80	118,55	
Clusters (beperkt tot SBO in termen van toegekende steun)	10,68	13,45	21,50	16,76	23,01	24,30	5,89	115,59	
Projecten "Collectief O&O en Collectieve kennisverspreiding" (COOCK)	10,00	9,60	9,60	9,60	82,55	9,60	9,60	140,55	
Cybersecurity	0,00	8,40	7,50	8,40	8,40	8,40	8,40	49,50	
Innovatiemandaten	9,00	5,60	5,60	5,80	6,00	5,90	5,90	43,80	
Kennisdiffusie via Hogescholen	8,00	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	8,38	53,88	
Moonshots (toekomstgericht industrieel innovatieprogramma, toegekende steun)	12,36	19,11	19,99	14,40	10,45	21,07	0,00	97,38	
TETRA (Programma voor praktijkgericht onderzoek door hogescholen en geïntegreerde opleidingen in de universiteiten voor ondernemingen en non-profitorganisaties)	9,59	9,59	9,59	9,59	9,59	12,59	12,59	73,10	
III. VIA ANDERE BELEIDSDOMEINEN									
Praktijkgericht Wetenschappelijk Onderzoek (PWO)	29,32	30,01	30,47	32,62	34,50	35,77	36,05	228,73	
								Totaal	1.008,07
Gevat door UT organisatie financiering SBO								Totaal	565,43
Gevat door UT valorisatie O&O bij univs en hogescholen ten bate van de Vlaamse economie								Totaal	2.945,02
Gevat door beide UT								Totaal	4.518,52

Tabel 3 - Overzicht van het detail van de uitgavenposten voor de periode 2019-2025 waarbij de budgetten beperkt werden tot het deel dat effectief door een of beide uitgaventoetsingen gevat wordt. – Bron: Speurgidsen Departement WEWIS en boekhoudkundige gegevens aangeleverd door FWO en VLAIO.

De totale budgettaire scope van de uitgaventoetsingen over de periode 2019-2025 bedraagt meer dan 4,5 miljard euro. Ten opzichte van Figuur 1, zijn enkel de "Thematische instellingen" niet meegenomen in Tabel 3. Deze instellingen ontvangen financiering²⁰ voor hun werking en onderzoek en het totaal van de aan deze instellingen toegekende middelen bedroeg op jaarbasis (BO 2024) bijna 48 miljoen euro (zie Tabel 8). Het onderzoek van deze thematische

¹⁹ De uitgavenposten vermeld in Tabel 3 dekken een kleinere lading dan weergegeven Tabel 8 aangezien ze werden bijgesteld naar het budgettaire deel dat van toepassing is voor de uitvoering van de uitgaventoetsingen.

²⁰ In een aantal gevallen betreft dit specifieke of afzonderlijke financiering voor onderzoek.

instellingen betreft echter hoofdzakelijk fundamenteel onderzoek en valt dus buiten de scope van de uitgaventoetsingen waarop dit plan van aanpak betrekking heeft.

2.4 Doelstellingen van de uitgaventoetsingen, analysekader, evaluatiecriteria en -dimensies, onderzoeksvragen en minimale methodologieën

2.4.1 Doelstellingen van de uitgaventoetsingen

Uitgaande van enerzijds de Vlaamse Versnelling en de eerder uitgevoerde analyse van het O&O&I-systeem en van het Vlaamse beleid inzake productiviteit (cf. sectie 1.2) en anderzijds rekening houdend met de werkzaamheden die momenteel plaatsvinden in het kader van de hefboom “O&O&I-beleid” en de resultaten die hieruit zullen volgen, is het de bedoeling om via de uitgaventoetsingen de reeds uitgevoerde analyses aan te vullen en te verfijnen. Hogervermelde studie omvatte immers geen uitgaventoetsing over een ruimere periode dan hier voorgesteld (zijnde 2019-2025) en de uitgaventoetsing die in betreffende studie aan bod kwam, is bovendien opgesteld vanuit het oogpunt van het Vlaamse productiviteitsbeleid. Hierbij was het de bedoeling de uitgavenstromen in kaart te brengen die (rechtstreeks of onrechtstreeks) bijdragen aan productiviteit(sgroei) en verder werd enkel begrotingsopmaak 2024 hierbij onder de loep genomen.

De uitgaventoetsingen in dit plan van aanpak zullen dus over een ruimere periode terugblikken (nl. 2019-2025) en zich toespitsen op de uitgavenposten gerelateerd aan de onderwerpen van beide uitgaventoetsingen. Deze uitgavenposten worden weergegeven in Tabel 3 en zijn gemarkeerd volgens de uitgaventoetsing waaronder ze vallen (zie sectie 2.3.2.2). Bovendien is het niet enkel de bedoeling om terug te kijken op de vermelde periode, maar ook en vooral om vooruit te kijken, onder meer met het oog op de onderbouwing van de toekomstige beleidsvorming wat betreft de thema's én de onderliggende financiering ervan waarop de uitgaventoetsingen betrekking hebben.

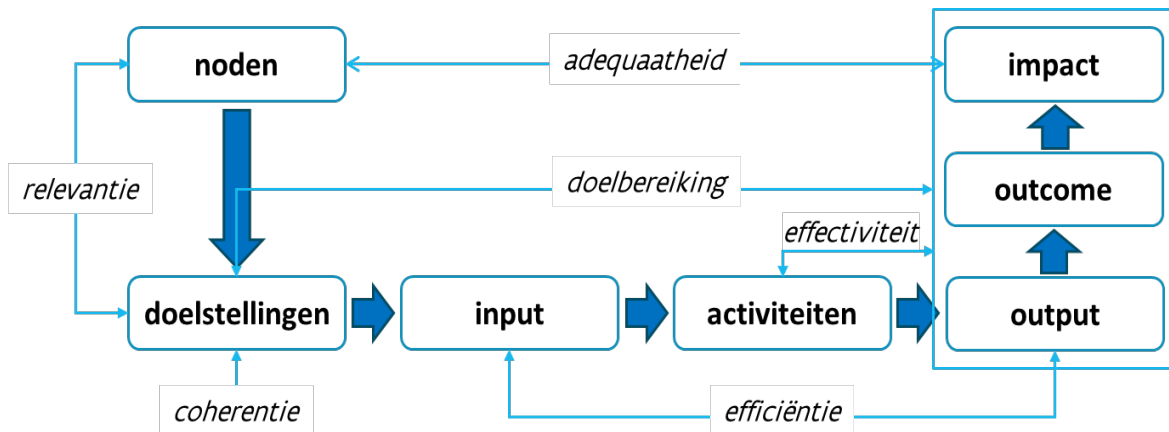
Verder beoogt de uitvoering van beide uitgaventoetsingen de (verdere) opbouw en/of aanvulling van zowel theoretische als methodologische expertise bij de leden van de projectgroepen in het algemeen en bij de beleidsmedewerkers en -adviseurs die deel uitmaken van de evaluatiecel van het Departement WEWIS in het bijzonder. De wetenschappelijke kennis en O&O&I-managementexpertise die de voorzitters van de projectgroepen in het proces zullen inbrengen, zullen hierbij een belangrijke rol spelen.

2.4.2 Analyse kader, evaluatiecriteria en -dimensies

2.4.2.1 Analysekader en evaluatiecriteria

Doorheen de beleidsvoorbereiding en -evaluatie wordt vaak verwezen naar evaluatiecriteria als efficiëntie, relevantie, coherentie, enz. en ook naar elementen in een beleidskader zoals noden, doelstellingen, output, impact, enz. Deze termen worden evenwel niet altijd eenduidig ingevuld of begrepen. Om misverstanden te vermijden, worden deze termen daarom als

(analyse)kader voor de uitgaventoetsingen in het model hieronder geduid. Dit is een vereenvoudigd model (zie Figuur 2) waarin de nadruk wordt gelegd op elementen die bij de voorbereiding van deze uitgaventoetsingen het meest relevant lijken voor de uitvoering ervan. Hiervoor is onder meer geput uit het “open systeemmodel” zoals opgenomen in de handleiding beleidsevaluatie van het Steunpunt Bestuurlijke Organisatie (2007-2011)²¹ en uit de “Schematic presentation of a policy impact evaluation framework” opgenomen in een publicatie van de Europese Commissie over beleidsevaluaties²².

Figuur 2 - Vereenvoudigd analysekader voor de uitgaventoetsingen

Voor dit analysekader (dat ook overeenkomsten heeft met de structuur van een beleidstheorie of interventielogica) wordt vertrokken vanuit de noden. Dit zijn de redenen waarom een beleidsinitiatief wordt opgezet en deze worden ook wel omschreven als behoeftes of uitdagingen. Deze noden worden vervolgens vertaald in doelstellingen (van strategisch tot operationeel) waarvoor middelen (bv. tijd, expertise, budget) worden ingezet – de input – om via activiteiten (ook wel “processen” genoemd) tot output te leiden. Output vormt samen met outcome en impact het geheel van effecten of resultaten waartoe een beleidsinitiatief leidt. Output valt hierbij binnen de controle van het beleid. Enkel op de wijze waarop en de mate waarin output tot outcome leidt, kan nog invloed worden uitgeoefend, bv. door geschikte randvoorwaarden te creëren, maar de outcome ligt in de interactie met stakeholders, het publiek, andere actoren, enz. Op de wijze waarop en de mate waarin outcome zich tot impact vertaalt, heeft het beleid noch controle, noch invloed, behalve dan indirect door te zorgen voor een zo goed mogelijke output om de verwachte impact maximaal te bewerkstelligen. De impact kan immers ook onderhevig zijn aan andere ontwikkelingen die losstaan van het beleidsinitiatief. Niettemin heeft het beleid er alle belang bij dat de impact zo goed mogelijk beantwoordt aan de noden waarvoor het beleidsinitiatief is opgezet.

Of en de mate waarin de impact van een beleidsinitiatief invulling geeft aan de noden waarvoor het is opgezet, geeft aan hoe adequaat een beleidsinitiatief is. Uiteraard hangt dit

²¹ De Peuter, De Smedt, et al., 2007a, p. 38

²² European Commission. 2004. Evaluating EU activities? A practical guide for the commission services. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, p. 73

in sterke mate af van hoe toewijsbaar de impact is aan (enkel) dat beleidsinitiatief. De mate waarin de doelstellingen van een beleidsinitiatief afgestemd zijn op de noden, geeft de relevantie ervan aan. De criteria relevantie en adequaatheid sluiten aan bij de ruimere vraag of met het beleidsinitiatief de juiste dingen gedaan worden.

Evaluatiecriteria als coherentie, efficiëntie, effectiviteit en doelbereiking sluiten aan bij de vraag of binnen het beleidsinitiatief de dingen juist worden gedaan. Coherentie betreft de mate waarin de doelstellingen zich onderling (of tussen de doelstellingsniveaus) verhouden. Efficiëntie betreft de vraag hoe de input, inzet van bv. middelen, tijd of kennis zich verhoudt tot de output van het beleidsinitiatief. Effectiviteit gaat in op de vraag of de juiste activiteiten en de activiteiten juist zijn uitgevoerd om het geheel van beoogde effecten te bereiken. De doelbereiking geeft aan in welke mate het geheel van effecten van een beleidsinitiatief (output, outcome en impact) aansluit bij de vooropgestelde doelstellingen.

2.4.2.2 Evaluatiedimensies

Beide uitgaventoetsingen zijn geformuleerd als evaluaties en daarom worden bovenstaand analysekader en de hierbij geformuleerde evaluatiecriteria als uitgangspunt genomen bij de uitvoering ervan. Conform de evaluatiepraktijk van de evaluatiecel van het Departement WEWIS zullen beide uitgaventoetsing bovendien worden uitgevoerd rekening houdend met volgende evaluatiedimensies:

- Ex post en ex ante. Deze dimensies komen duidelijk naar voren in hogervermelde doelstellingen van de uitgaventoetsingen.
- Intern (vanuit het oogpunt van de Vlaamse beleidsmakers en administratie en onder meer wat betreft beleidsvorming en -uitvoering) en extern (vanuit het oogpunt van de stakeholders/doelgroepen/begunstigden/andere actoren). Deze dimensie geeft ook de gelaagdheid in de voorziene uitgaventoetsingen weer, nl. op het niveau van het beleid/de beleidsmakers en op het niveau van de begunstigden (“gebruikers”).
- Op zich en vanuit het systeemperspectief. Dit laatste betekent onder meer rekening houdend met andere (beleids)actoren/(beleids)instrumenten en beleidsontwikkelingen en dit op verschillende beleidsniveaus en hun doelstellingenkaders (in eerste instantie het (Vlaamse) W&I-beleid en ruimer het O&O&I-beleid, en dit ingebed in het beleid betreffende de beleidsvelden Economie, Wetenschappelijk Onderzoek en Innovatie en wat betreft het thema Industrie en de hieraan verbonden beleidsdoelstellingen en vervolgens – waar relevant – van de opeenvolgende beleidskaders en hun doelstellingen waarin beide beleidskaders zijn ingebed)²³.
- Regionaal, nationaal en internationaal (in het bijzonder het EU-niveau, maar ook ruimer).

²³ Hiermee worden achtereenvolgens bedoeld: het Vlaams beleidskader (met “aanpalende” beleidsdomeinen (o.a. Onderwijs en Vorming), Visie 2050 en Vizier 2030, federaal beleidskader, EU-kader en -beleid, en het internationaal beleidskader.

2.4.3 Onderzoeksvragen

2.4.3.1 Generieke onderzoeksvragen opgenomen in de mededeling aan de Vlaamse Regering d.d. 14.02.2025

In de bijlage aan hogervermelde mededeling aan de Vlaamse Regering, worden een aantal generieke onderzoeksvragen opgenoemd die betrekking hebben op vier deelaspecten. Deze reeks van onderzoeksvragen wordt hier in grote lijnen hernomen²⁴. Bij de uitvoering van de uitgaventoetsingen dienen deze vragen te worden beantwoord en indien dit niet mogelijk zou zijn, dan dient gemotiveerd waarom dat het geval is en hoe dit in de toekomst eventueel verholpen kan worden.

2.4.3.1.1 Analyse

- 1) Hoe efficiënt en effectief is de betrokken regelgeving/het betrokken beleidsinstrument?
 - Zijn de doelstellingen van de regelgeving/het beleidsinstrument uitdrukkelijk bepaald en beschreven (bv. in Beleids- en Begrotingstoelichtingen (BBT), Memorie van Toelichting bij een decreet, enz.)?
 - Is de regelgeving/het beleidsinstrument en ratio legis nog up-to-date en relevant in de huidige (maatschappelijke) context?
 - Som de andere indicatoren (kwantitatief en kwalitatief) dan prestatie-indicatoren op die toelaten om de regelgeving/het beleidsinstrument inhoudelijk en financieel te evalueren. Welke resultaten werden geboekt? Welke indicatoren kunnen verder worden bepaald en welke data moeten hiervoor bijgehouden worden?
 - Worden de doelstellingen van de regelgeving/het beleidsinstrument behaald?
 - Zijn de middelen voor deze maatregel op een bepaald moment (substantieel) aangepast en zo ja, in welke zin?
 - Welk effect heeft deze aanpassing gehad op de doelbereiking van de maatregel? Geef voor het antwoord op die vragen een tijdsreeks.
 - Zijn er positieve of negatieve neveneffecten?
- 2) Welke lessen kunnen getrokken worden uit goede praktijkvoorbeelden van andere regio's en/of landen en dit onder meer op het vlak van (en indien van toepassing):
 - Inhoud van de maatregel;
 - Aantal gebruikers;
 - Grootte en soort van uitgaven en inkomsten.

2.4.3.1.2 Rol van de Vlaamse overheid

- 3) Is er al getoetst via welk instrument de beoogde effecten het best konden worden bereikt? Welke instrumenten (bv. regelgeving, fiscale maatregelen, handhaving, subsidies,

²⁴ De vraagstelling werd hier en daar aangepast.

communicatie, enz.) werden afgewogen? Geef meer toelichting waarom voor het uiteindelijke instrument werd gekozen.

- 4) Is de bevoegdheids- en taakverdeling tussen overheden en/of de private sector voor verbetering vatbaar?
 - Zo ja, geef alternatieve benaderingen.
 - Zo nee, waarom niet?
- 5) Zijn er alternatieve financieringsbronnen buiten overheidsuitgaven? Bestaat er bereidheid bij de betrokkenen om vrijwillig en rechtstreeks een (meer) kostendekkende som te betalen en te ontvangen, in plaats van via overheidsfinanciering door belastingen of retributies?
 - Indien ja, in welk percentage?
 - Indien nee, waarom niet?

2.4.3.1.3 Governance

- 6) Hoe kunnen de onderzochte regelgeving en/of beleidsinstrumenten worden ontworpen zodat ze tot minder administratieve lasten en overhead leiden zonder dat de handhaving en controle op de maatregel erop achteruitgaat? (Administratieve vereenvoudiging).
 - Omschrijving en cijfermatig overzicht van de beheerskosten.
 - Pijnpunten voor de administratie en andere stakeholders.

2.4.3.1.4 Besparingsvarianten²⁵

- 7) Welke beleidskeuzes kunnen mogelijk een besparing van de gemiddelde budgettaire massa van de komende vijf jaar realiseren en welke (relatieve) grootteorde heeft die mogelijke besparing?
 - Beschrijf concreet de aanpassingen aan het beleid en de achterliggende berekening waardoor de besparing bereikt wordt. Geef daarbij onder meer aan:
 - Welke parameters bepalen de grootte van de uitgaven/inkomsten?
 - Welke parameters kunnen worden aangepast met welk vermoedelijk effect?
 - enz.
 - Zijn er beleidsmatige aandachtspunten met betrekking tot de haalbaarheid? Is deze besparing bijvoorbeeld realistisch vanuit het oogpunt van het blijven behalen van de beoogde (beleids)doelstellingen?

²⁵ Hierbij dient de tabel uit het tabblad besparingsvarianten van bijlage 3 bij vermelde mededeling VR te worden ingevuld en de parameters moeten meegegeven worden waarop de ramingen gebaseerd zijn.

2.4.3.2 Specifieke onderzoeksvragen in relatie tot het O&O&I-beleid

Voor de uitvoering van beide uitgaventoetsingen is het de bedoeling om een antwoord te formuleren op minstens volgende onderzoeksvragen²⁶:

2.4.3.2.1 Input – Middelen en toegang

- 1) Hoeveel overheidsmiddelen zijn er toegewezen per instrument, en hoe is de inzet ervan geëvolueerd over de tijd? Hoe evolueerde het subsidie-ecosysteem over de tijd? Hoe evolueerden slaagkans en aanvraagvolume per instrument en per finaliteit (economisch/maatschappelijk) van het respectievelijke instrument?
- 2) Welke actoren (bv. bedrijven, kennisinstellingen, sectoren) maken gebruik van de verschillende instrumenten? Wie heeft (geen) toegang en waarom (niet)?

2.4.3.2.2 Throughput – Doelstellingen, werking en beleidskoppeling

- 3) Wat zijn de specifieke doelstellingen van elk beleidsinstrument en wat is hun finaliteit (onder meer) op wetenschappelijk, technologisch, economisch, maatschappelijk, beleidsmatig en/of internationaal vlak?
- 4) Aan welke brede beleidsdoelstellingen en aan welke van de tien O&O&I-systeemdoelen (zoals gedefinieerd in de Systeemanalyse Onderzoek, Ontwikkeling en Innovatie – 2024) levert of leverde elk instrument bij?
- 5) In welke mate zijn de beschouwde O&O&I-instrumenten als geheel gezien doeltreffend en doelmatig opgezet?

2.4.3.2.3 Throughput – Interactie, samenhang en systeempositie

- 6) Hoe verhouden de instrumenten zich tot elkaar wat betreft inhoud, doelgroep en doelstellingen? Zijn er aanwijzingen van onderlinge overlap, complementariteit, synergie of van lacunes? Zijn er beleidsdomeinen en/of -velden, doelgroepen of sectoren die structureel niet bereikt worden? Hierbij dient bijzondere aandacht besteed te worden aan de onderlinge complementariteit tussen/samenhang met/eventuele overlap tussen/lacunes in de (organisatie van) verschillende financieringsstromen gericht op het ondersteunen van strategisch basisonderzoek.
- 7) Welke rol spelen de onderzochte instrumenten binnen het bredere Vlaamse O&O&I-beleidslandschap (inclusief andere beleidsdomeinen, beleidsniveaus of -actoren)?

2.4.3.2.4 Output & Outcome – Resultaten en impact (periode vanaf 2014!)

- 8) Welke resultaten (outputs) werden gegenereerd door de inzet van de instrumenten (bv. aantal projecten, publicaties, spin-offs, octrooien, investeringen, (structurele) samenwerkingen, licentieovereenkomsten, contracten voor onderzoek, enz.)?

²⁶ Deze lijst is niet exhaustief en kan bij de uitvoering van de uitgaventoetsingen en op basis van voortschrijdend inzicht aangevuld worden met bijkomende onderzoeksvragen.

- 9) Welke impact (outcomes) werd (werden) gerealiseerd op economisch vlak? Denk aan werkgelegenheid, valorisatie, innovatie in bedrijven, doorbraken, hefboomwerking, gegenereerde inkomsten enz.
- 10) Welke impact (outcomes) werd (werden) gerealiseerd in ruimere zin (bv. maatschappelijk vlak)? Denk aan beleidsinformatie, beleidsondersteuning, beleidsverankering, klinische zorgpaden, maatschappelijke noden, concrete maatschappelijke realisaties, doorvertaling naar opleidingen en andere maatschappelijke uitkomsten, enz.
- 11) Hoe verhouden deze resultaten (en impact) zich tot de beleids- en systeemdoelstellingen? In welke mate zijn de instrumenten effectief en efficiënt gebleken?

2.4.3.2.5 Toekomstgerichtheid – Optimalisatie en beleidsaanbevelingen

- 12) Welke sterke punten maar ook knelpunten en leemtes komen naar voren in de huidige inzet van instrumenten m.b.t. efficiëntie, doeltreffendheid, afstemming of impact?
- 13) Welke aanpassingen of hervormingen zijn wenselijk of noodzakelijk om de beleidsinstrumenten toekomstbestendiger, meer doelgericht en meer samenhangend te maken?
- 14) Welke instrumenten of maatregelen kunnen worden gestroomlijnd, vereenvoudigd of geïntegreerd met oog op efficiëntiewinst of betere afstemming?
- 15) Aan welke instrumenten die daarover momenteel niet (expliciet) beschikken, zou een economische finaliteit kunnen gekoppeld worden en wat is de impact daarvan op het instrument op zich en ruimer binnen het O&O&I-systeem?
- 16) Hoe kunnen de instrumenten de komende jaren beter bijdragen aan de realisatie van de Vlaamse beleidsdoelen en de O&O&I-systeemdoelen?

2.5 Minimale methodologieën

Voor de uitvoering van beide uitgaventoetsingen en het beantwoorden van alle onderzoeksvragen vermeld in sectie 2.4.3, dienen minstens volgende methodologieën te worden aangewend en dient minstens gebruik gemaakt te worden van de bronnen die genoemd worden in sectie 2.7:

- 1) Deskstudie van de beschikbare (data)bronnen²⁷;
- 2) Interviews met/bevraging van betrokkenen en belanghebbenden;
- 3) Toekomstgerichte methodologieën (met het oog op de uitvoering van het toekomstgerichte luik van beide uitgaventoetsingen).

Voor de concrete uitwerking van de toekomstgerichte methodologieën wordt verwacht dat de externe consultant die zal worden aangesteld ter zake een voorstel doet in zijn offerte. Verder dient de externe consultant minstens de methodologieën vermeld onder 1 en 2 aan te wenden voor de beantwoording van alle onderzoeksvragen en er wordt tevens verwacht dat hij in zijn offerte voorstellen doet wat betreft de inzet van bijkomende methodologieën ter

²⁷ Het is in het kader van de dataverzameling niet de bedoeling om bv. bijkomende impactanalyses uit te voeren dan wat in dit verband reeds beschikbaar is.

beantwoording van de onderzoeksvragen. Het maken van een koppeling tussen de onderzoeksvragen, evaluatiecriteria en -dimensies, methodologieën²⁸ en bronnen (zie sectie 2.7) dient eveneens deel uit te maken van het offertevoorstel van de inschrijvers voor de overheidsopdracht en zal aangewend worden als een gunningscriterium door de beoordelingscommissie.

²⁸ De minimale vermeld in sectie 2.5 en deze die de inschrijver voorstelt in zijn offerte.

2.6 Evaluatie-agenda beleidsvelden Economie, Wetenschappelijk Onderzoek en Innovatie

Bij de uitvoering van beide uitgaventoetsingen moet verder ook rekening gehouden worden met de evaluatie-agenda betreffende de beleidsvelden Economie, Wetenschappelijk Onderzoek en Innovatie en dit dan vooral wat betreft de periode 2025-2026. De uit te voeren of uitgevoerde evaluaties (vanaf 2022) die hierin zijn opgenomen, kunnen input leveren voor de uitgaventoetsingen en omgekeerd. Deze (beperkte) evaluatie-agenda is beschikbaar in Tabel 4.

Voorgaande analyses en/of evaluaties en aandachtspunten evaluatieagenda 2025-2026 en voorgaande jaren				
2022	2023	2024	2025	2026
Flanders Make	IOF en interfaceactiviteiten	Analyse O&O&I-systeem en uitgaventoetsing in het kader van het Vlaamse beleid inzake productiviteit	Kennisdifusieprogramma hogescholen (Blikopener)	VIB
	FWO	TETRA	COOCK	imec
	Beleidsplan AI		Baekeland- en Innovatiemandaten	Onderzoeks- en ontwikkelingstrajecten
	Beleidsplan CS			Tussentijdse evaluatie beleidsplan AI

Tabel 4 – Overzicht evaluatie-agenda 2025-2026 voor de beleidsvelden Economie, Wetenschappelijk Onderzoek en Innovatie²⁹ en voorgaande relevante analyses en studies

2.7 Beschikbare bronnen

Volgende bronnen³⁰ kunnen voor de uitvoering van deze uitgaventoetsingen aangewend worden:

- 1) Speurgidsen Departement WEWIS³¹ (t/m 2023)
- 2) Flanders Research Information Space (FRIS – zie <https://researchportal.be/nl>)
- 3) Vlaams Indicatorenboek (zie <https://www.vlaamsindicatorenboek.be/>)
- 4) Systemanalyse O&O&I en uitgaventoetsing Vlaamse productiviteitsbeleid – 2024³²
- 5) Vlaamse Brede Heroverweging - 2021³³
- 6) Evaluatie van de IOF en van de interfaceactiviteiten – 2023³⁴
- 7) Evaluatie FWO – 2023³⁵
- 8) Impactanalyse FWO-SBO-instrument - 2021³⁶

²⁹ Tussentijdse evaluatie implementatielink beleidsplan AI werd ondergebracht bij VLAIO.

³⁰ Deze lijst is niet exhaustief.

³¹ Zie <https://www.ewi-vlaanderen.be/publicaties?search=speurgids>.

³² Dit rapport is [hier](#) beschikbaar.

³³ Zie <https://www.ewi-vlaanderen.be/nieuws/vlaamse-brede-heroverweging-binnen-het-beleidsdomein-ewi-naar-een-integrale-duurzame-vlaamse> voor wat het voormalige beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) betreft en voor alle rapporten zie <https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementair-werk/dossiers/dossiers/de-vlaamse-brede-heroverweging>.

³⁴ De managementsamenvatting van deze evaluatie is [hier](#) beschikbaar.

³⁵ De managementsamenvatting van deze evaluatie is [hier](#) beschikbaar.

³⁶ Zie http://docs.vlaamsparlement.be/docs/begroting/brede-heroverweging/externe-studies/SBOimpactanalyse_VBHRapport_10nov2021.pdf

- 9) Impactbrochures VLIR (2 uitgaven 2021 & 2023) over succesverhalen volgend uit onderzoek aan de universiteiten, nl. [TTO-succesverhalen | FRIS-onderzoeksportaal](#)
- 10) Impactbrochures VLHORA over de succesverhalen volgend uit onderzoek aan de hogescholen³⁷
 - 2021: "[Onderzoek dat mag gezien worden, Uitpakken met impact](#)"
 - 2024 mei: "[IMPACT Hogescholen Special Werk en economie](#)"
 - 2024 sept: "[IMPACT Hogescholen Special Welzijn en zorg](#)"
 - 2024 dec: "[IMPACT Hogescholen Special Voedsel en Water](#)"
 - 2025 sept: "[IMPACT klimaat en schone energie](#)"
- 11) Impactstudie: Methodiek voor maatschappelijke impact van praktijkgericht onderzoek - 2022
- 12) Clusterrapporten (VLAIO)
- 13) Impactanalyse van TETRA (VLAIO) – 2024
- 14) (Tussentijdse) resultaten van de evaluaties die in de loop van 2026 worden uitgevoerd (zie Tabel 4)
- 15) Regionaal profiel van België in de RIS
(https://ec.europa.eu/assets/rtd/ris/2023/ec_rtd_ris-regional-profiles-belgium.pdf)

2025;

[Het Regionaal Europees Innovatiescorebord 2025 en het Europese Innovatiescorebord 2025 | Departement WEWIS](#)

https://research-and-innovation.ec.europa.eu/statistics/performance-indicators/european-innovation-scoreboard_en

³⁷ De brochures van 2024 zijn ook beschikbaar op <https://researchportal.be/nl/onderzoek-aan-de-hogescholen>.

3 AANPAK VAN DE UITGAVENTOETSINGEN

3.1 Governance

3.1.1 Projectgroep(en)

Voor de uitvoering van de uitgaventoetsingen is de governance vastgelegd in eerder vermelde mededeling aan de Vlaamse Regering. In dit geval dienen er in principe twee projectgroepen te worden ingesteld, nl. een per uitgaventoetsing waarvan sprake.

Hierbij gelden volgende regels:

Voor elke uitgaventoetsing wordt een projectgroep opgericht. De samenstelling van een projectgroep wordt bepaald door het/de betrokken beleidsdomein(en) waarbij volgende regels gelden:

- De voorzitter van de projectgroep is extern (= werkt niet bij het/de betrokken beleidsdomein(en));
- De Inspectie van Financiën is niet vertegenwoordigd in de projectgroep;
- Een vertegenwoordiger van het Departement Financiën en Begroting. Deze vertegenwoordiger versterkt niet alleen de expertise in de projectgroep maar bewaakt ook, samen met de externe voorzitter, de principes, die in artikel 3/1, §2, en §3 BVCO verankerd zijn. De vertegenwoordiger koppelt hierover terug aan de twee vertegenwoordigers van het Departement Financiën en Begroting die deelnemen aan de stuurgroep.

De projectgroep is een ambtelijke werkgroep (cf. sectie 1.1.1) en kan aangevuld worden met externe experts.

De projectgroep heeft ook een huishoudelijk reglement uitgewerkt dat gebaseerd is op het huishoudelijk reglement dat de evaluatiecel van het Departement WEWIS bij elke (beleids)evaluatie hanteert voor evaluatiestuurgroepen en voor operationele (evaluatie)werkgroepen. De tekst hiervan werd aangepast in functie van de governance van deze uitgaventoetsingen en werd als afzonderlijk document besproken en goedgekeurd tijdens de eerste vergadering van de projectgroepen op 26 september 2025.

3.1.2 Samenstelling van de projectgroepen

Omwille van de verwevenheid tussen beide uitgaventoetsingen waarvan sprake in onderhavig plan van aanpak en gelet op de systeembenadering die ten aanzien van evaluaties wordt vooropgesteld (zie ook secties 2.3 en 2.4.2.2), werd één uitgebreide projectgroep ingesteld die beide uitgaventoetsingen zal begeleiden, waarbij echter ook een duidelijk onderscheid gemaakt wordt tussen beide geledingen. Concreet betekent dit dat er per uitgaventoetsing een projectgroep wordt ingesteld die voldoet aan de vooropgestelde criteria wat betreft de samenstelling ervan (cf. supra), maar dat deze gezamenlijk vergaderen en dit niet alleen met het oog op maximale kennisuitwisseling en kruisbestuiving, maar ook omdat voor een

koppeling tussen beide onderwerpen werd gekozen (zie sectie 2.3). In de praktijk betekent dat er gewerkt wordt met twee covoorzitters (een per projectgroep) die in tandem werken.

De voorstellen voor mogelijke (co-)voorzitters dienden te worden bepaald in samenspraak tussen het (de) inhoudelijke bevoegde departement(en) en het Departement Financiën en Begroting³⁸). Op basis van de voorstellen werden volgende personen gevraagd en bereid gevonden om het voorzitterschap van projectgroep in kwestie op zich te nemen:

1. Jo Bury, voormalig directeur VIB, voorzitter raad van bestuur ITG, als voorzitter van de projectgroep voor de uitgaventoetsing “Evaluatie van de organisatie van de financiering van strategisch basisonderzoek”.
2. An van de Vel, voormalig senior manager external research Umicore, als voorzitter van de projectgroep voor de uitgaventoetsing “Evaluatie van de valorisatie van onderzoek en ontwikkeling bij de hogescholen en universiteiten ten bate van de Vlaamse economie”.

De vertegenwoordigers van het Departement Financiën en Begroting die werden aangeduid als lid van de in te stellen projectgroep per uitgaventoetsing, zijn respectievelijk Denis Kajdomqaj voor de uitgaventoetsing vermeld in sectie 2.2.1 (SBO) en Annelies Hoebeeck voor de uitgaventoetsing vermeld in sectie 2.2.2 (valorisatie O&O bij universiteiten en hogescholen).

De overige leden van de projectgroepen worden mee opgelijst in Tabel 5.

Naam uitgaventoetsing		Strategisch basisonderzoek	Valorisatie O&O (universiteiten en hogescholen)	
Voorzitter		Jo Bury	An Van de Vel	
	Entiteit			Functie binnen entiteit
Leden	Dep. WEWIS	Johan Hanssens	Johan Hanssens	secretaris-generaal
		Karel Boutens	Karel Boutens	afdelingshoofd
		Philip Van Avermaet	Philip Van Avermaet	afdelingshoofd
		Tom Tournicourt	Tom Tournicourt	afdelingshoofd
		Rita Hauchecorne	Rita Hauchecorne	dossierbehandelaar
		Sabine Borrey	Sabine Borrey	teamhoofd evaluatiecel
		Lieselot Baert	Lieselot Baert	lid evaluatiecel
	VLAIO	Yves Schouwaerts	Yves Schouwaerts	beleidscoördinator VLAIO
		Annie Renders	Annie Renders	verantwoordelijke clusterbeleid
	Dep. F&B	Denis Kajdomqaj	Annelies Hoebeeck	beleidsmedewerker
	Beleidsdomein OV	NVT	Nadine Van Haecke	regeringscommissaris OV
	FWO	Hans Willems	Hans Willems	secretaris-generaal
Experts	FWO	Danny Huysmans	Danny Huysmans	beleidsmedewerker
Back-up	Dep. WEWIS	Wim Winderickx	Wim Winderickx	lid evaluatiecel
		Mattias Stepman	Mattias Stepman	lid evaluatiecel

Tabel 5 - Overzicht samenstelling projectgroepen

³⁸ Eerste lid van artikel 3/1, §3 van het BVCO van 17 mei 2019.

3.2 Uitvoering van de uitgaventoetsingen en kostenraming

3.2.1 Uitvoering van de uitgaventoetsingen

De uitvoering van de uitgaventoetsingen is de verantwoordelijkheid van de projectgroepen en hun voorzitter. Het is de bedoeling dat de uitgaventoetsingen een antwoord bieden op de onderzoeksvragen vermeld in sectie 2.4.3.

De projectgroepen hebben tijdens hun vergadering van 26 september 2025 beslist om een externe consultant in te schakelen en de belangrijkste redenen hiervoor, zijn de volgende:

- De doorlooptijd en de omvang van beide uitgaventoetsingen en het feit dat de capaciteit die bij de betrokken entiteiten beschikbaar is, nagenoeg volledig ingenomen wordt voor de uitvoering van de reguliere opdrachten, is de inzet van externe expertise en ondersteuning noodzakelijk.
- De inbreng van een externe blik draagt bij tot de objectiviteit en onafhankelijkheid van het onderzoek.

(Een deel van) De werkzaamheden die nodig zijn om beide uitgaventoetsingen te kunnen uitvoeren, zullen worden uitbesteed en onderhavig plan van aanpak zal als basis dienen voor de aanbesteding van de overeenstemmende overheidsopdracht. Het is hierbij de bedoeling dat de aanpak die de consultant voor de uitvoering van betreffende opdracht voorstelt, tegemoetkomt aan de doelstellingen vermeld in sectie 2.4.1, gebaseerd is op het analysekader vermeld in sectie 2.4.2, en rekening houdt met de evaluatiecriteria en -dimensies opgenomen in diezelfde sectie. Tevens dienen de werkzaamheden van de consultant een antwoord te bieden op de onderzoeksvragen opgenomen in sectie 2.4.3 en verder dient de consultant bij de uitvoering van de opdracht minstens de methodologieën en de bronnen aan te wenden die respectievelijk zijn opgenomen in secties 2.5 en 2.7).

De werkzaamheden (ondergebracht in een overheidsopdracht) moeten leiden tot een eindrapportering die bestaat uit een rapport per uitgaventoetsing, aangevuld met een overkoepelend rapport dat betrekking heeft op het geheel van beide uitgaventoetsingen. Dit alles wordt gegroepeerd in één rapportering en dit gelet op de verbondenheid tussen beide uitgaventoetsingen en de gezamenlijke uitvoering ervan.

3.2.2 Kostenraming

De kostprijs voor de uitvoering van een eventuele overheidsopdracht ter ondersteuning van de uitvoering van de uitgaventoetsingen, wordt geraamd op maximaal 140.000 euro (excl. btw).

Voor de vergoeding van de voorzitters van beide projectgroepen, gelden de regels vermeld in het 2de lid van artikel 3/1, §3 van het BVCO van 17 mei 2019. Dit houdt in dit geval een forfaitaire

jaarlijkse vergoeding in van maximaal € 3.800³⁹, wat betekent dat de jaarlijkse forfaitaire vergoeding maximaal €4.819,16⁴⁰ bedraagt, na toepassing van de indexering vermeld in het BVCO van 17 mei 2019.

Reis- en verblijfskosten worden (afzonderlijk) vergoed volgens de regeling die geldt voor ambtenaren van niveau A van de Vlaamse Gemeenschap.

Er wordt verwacht dat de beide voorzitters een vijftal vergaderingen (fysiek) zullen moeten voorzitten en dat de periode voor de voorbereiding en eigenlijke uitvoering loopt van begin augustus 2025 tot en met in principe eind juli 2026, of dus een periode van een jaar (zie ook Tabel 6). Rekening houdend met de reiskosten van elke voorzitter (verblijfskosten worden niet verwacht), kan ervan uitgegaan worden dat de totale geraamde vergoeding voor beide voorzitters maximaal €11.000 zal bedragen. Mochten de omstandigheden dit vereisen, dan kan de opdracht van de voorzitters verlengd worden.

De totale geraamde (maximale) kostprijs voor de uitvoering van beide uitgaventoetsingen is aldus €180.400 (zie Tabel 6).

	Maximum	
Overheidsopdracht	€ 169.400,00	Incl. btw
Projectgroepvoorzitters	€ 11.000,00	2 voorzitters
Totale kost	€ 180.400,00	

Tabel 6 - Geraamde kostprijs uitvoering uitgaventoetsingen

³⁹ Bedrag vermeld in artikel 6, §1, 3°, van het besluit van de Vlaamse Regering van 27 januari 1988 houdende sommige maatregelen tot harmonisatie van de toelagen en presentiegelden aan commissarissen, gemachtigden van financiën, afgevaardigden van de Vlaamse Regering, voorzitters en leden van niet-adviserende bijzondere commissies of van raden van bestuur van instellingen en ondernemingen die onder de Vlaamse regering behoren, en kunnen vergoedingen voor reis- en verblijfskosten worden toegekend conform de regeling, vermeld in artikel 11, tweede lid, van het voormelde besluit.

Dit bedrag dient geïndexeerd te worden volgens de evolutie van het gezondheidsindexcijfer overeenkomstig de wet van 1 maart 1977 houdende de inrichting van een stelsel waarbij sommige uitgaven in de overheidssector aan het indexcijfer van de consumptieprijzen van het rijk worden gekoppeld. De geïndexeerde bedragen zijn beschikbaar op [Vergoedingen bestuurders en regeringscommissarissen | Vlaanderen.be](https://www.vlaanderen.be/vergoedingen-bestuurders-en-regeringscommissarissen).

⁴⁰ Dit bedrag wordt pro rata verminderd indien het mandaat van de voorzitter van de projectgroep minder dan 12 maanden bedraagt.

3.3 Tijdslijn voor de uitvoering van de uitgaventoetsingen

De tijdslijn voor de parallelle en gekoppelde uitvoering van de uitgaventoetsingen wordt weergegeven in Tabel 7.

	Processtap	Deadline conform MED VR of op basis van andere afspraken		Datum afgerond of vooropgestelde deadline gelet op voorgestelde gezamenlijke en geïntegreerde aanpak	Initiator
		Strategisch basisonderzoek	Valorisatie O&O (universiteiten en hogescholen)		
1	Opstellen ontwerp van plan van aanpak			16/05/2025	WEWIS en VLAIO, i.s.m. OV
2	Samenstelling projectgroep	16/05/2025	16/05/2025	16/05/2025	WEWIS
3	Bespreking ontwerp plan van aanpak (PVA) met kabinet MP (OKA)	2/06/2025	2/06/2025	2/06/2025	WEWIS en VLAIO
4	Bespreking ontwerp PVA met kabinet OV			27/06/2025	Kabinet MP
5	Aanstellen voorzitters projectgroepen	Zo snel mogelijk	Zo snel mogelijk	8/07/2025	WEWIS op basis van voorafgaand overleg met Dep. F&B
6	Eerste vergadering projectgroep	Zo snel mogelijk	Zo snel mogelijk	26/09/2025	WEWIS i.s.m. projectgroepvoorzitters en -leden
7	Validering PVA binnen projectgroep	Zo snel mogelijk	Zo snel mogelijk	9/10/2025	Projectgroep
8	Aanvraag advies IF over PVA	30/05/2025	13/06/2025	17/10/2025	Projectgroepvoorzitter(s)
9	PVA en advies IF naar overkoepelende stuurgroep			29/10/2025	Projectgroepvoorzitter(s)
10	Indien goedkeuring overkoepelende stuurgroep: NOTA VR met vraag uitstel uitgaventoetsing SBO en mededeling herwerkt PVA			November 2025	Kabinet MP (i.s.m. kabinet OV)
11	Indien geen goedkeuring overkoepelende stuurgroep => terug naar processtap 7 (na herwerking PVA) en herhalen tot en met stap 10 is voldaan				
12	Start uitvoering uitgaventoetsing	Na MED (NOTA) PVA VR	Na MED (NOTA) PVA VR	November 2025	Projectgroepvoorzitter(s)
13	Opstart aanbestedingsprocedure			November 2025	WEWIS
14	Aanstelling externe consultant			Januari 2026	WEWIS en VLAIO
15	Startvergadering werkzaamheden projectgroepen	September 2025	September 2025	Vanaf eerste vergadering projectgroepen (26/9/2025)	Projectgroepvoorzitter(s)
16	Uitvoering uitgaventoetsingen				Projectgroepen
17	Tussentijdse rapportering binnen projectgroepen	December 2025	December 2025	Januari 2026 (?)	Projectgroepvoorzitter(s)
18	Rapportering aan overkoepelende stuurgroep	Tussen 1/10 en 1/12/2025	Tussen 1/10 en 1/12/2025	Na stap 17	Projectgroepvoorzitter(s)
19	Volgende tussentijdse projectgroepvergaderingen			Volgens verloop uitvoering	Projectgroepvoorzitter(s)
20	Laatste projectgroepvergadering	1/03/2026	1/06/2026	1/06/2026	Projectgroepvoorzitter(s)
21	Finaal eindrapport gevalideerd door de projectgroep	16/03/2026	15/06/2026	16/06/2026	Projectgroepvoorzitter(s)
22	Aanvraag advies IF over eindrapport	17/03/2026	15/06/2026	17/06/2026	Projectgroepvoorzitter(s)
23	Eindrapport en advies IF naar overkoepelende stuurgroep	27/03/2026	1/07/2026	1/07/2026	Projectgroepen
24	Eindrapport ter kennisgeving aan bevoegde ministers (vakministers en minister FB)	27/03/2026	1/07/2026	1/07/2026	Projectgroepvoorzitter(s)
25	Toelichting resultaten aan betrokken Vlaamse ministers	Midden april 2026	Begin juli 2026	Begin juli 2026	Projectgroepen
26	Betrokken ministers bezorgen hun antwoorden op het rapport aan de projectgroepvoorzitter en vragen om op korte termijn het eindrapport aan te vullen met hun antwoorden	Eind april 2026	Juli 2026	Juli 2026	Kabinet MP (i.s.m. kabinet OV)
27	Eindrapport en desgevallend antwoorden ministers aan leden VR en aan voorzitter VP	Mei 2026	Juli 2026	Juli 2026	Projectgroepvoorzitter(s)
28	Toelichting resultaten aan VP	Juni 2026	Juli of september 2026	Juli 2026?	Leidend ambtenaar/ambtenaren

Tabel 7 - Tijdslijn uitvoering uitgaventoetsingen

De deadlines die voortvloeien uit de mededeling Vlaamse Regering van 14 februari 2025 betreffende deze uitgaventoetsingen zijn in het groen weergegeven in Tabel 7. De vooropgestelde deadlines die voortvloeien uit de keuze om beide uitgaventoetsingen gezamenlijk en geïntegreerd uit te voeren en gelet op de vertraging die is opgetreden wat betreft het opstarten van beide uitgaventoetsingen, zijn in het rood weergegeven. Deze deadlines werden ingeschat op basis van voorafgaandelijk opgelegde of gekozen deadlines. De kolom met als titel “Datum afgerond of vooropgestelde deadline gelet op de voorgestelde gezamenlijke en geïntegreerde aanpak” geeft aldus voor de gekozen aanpak en rekening houdend met de opgelopen vertraging de op dit ogenblik vooropgestelde (en verhoopte) planning voor de uitvoering van beide uitgaventoetsingen weer.

Zoals blijkt uit Tabel 7 en gelet op de geïntegreerde en gezamenlijke uitvoering van de uitgaventoetsingen, zijn de projectgroepen van oordeel dat de nodige tijd moet worden uitgetrokken om beide uitgaventoetsingen kwaliteitsvol te kunnen uitvoeren. De projectgroepen onderschrijven dan ook het voorstel om beide uitgaventoetsingen tegen eind juni 2026 af te ronden. De projectgroepen zijn verder van oordeel dat een eerdere gezamenlijke afronding van de uitgaventoetsingen (tegen 27 maart 2026) niet mogelijk is en dit omwille van volgende redenen:

- 1) De overlap in financieringskanalen die door beide uitgaventoetsingen gevat worden, is substantieel (zie ook Tabel 3), wat betekent dat inzichten die voortkomen uit de analyses met betrekking tot deze groep van financieringskanalen van belang zijn voor de uitvoering van beide uitgaventoetsingen. De uitvoering van de uitgaventoetsing “Evaluatie van de organisatie van de financiering van strategisch basisonderzoek” beperken tot de vooropgestelde datum van 27 maart 2026 zou betekenen dat voor desbetreffende uitgaventoetsing onvoldoende gebruik zal kunnen worden gemaakt van de inzichten die volgen uit de andere uitgaventoetsing.
- 2) Het voorgaande punt impliceert dat een systeembenadering ten aanzien van beide uitgaventoetsingen aangewezen is. Systeembenaderingen maken standaard deel uit van de evaluatiepraktijk van de evaluatiecel van het Departement WEWIS én een dergelijke benadering werd ook als belangrijk leerpunt naar voren geschoven bij het afronden van de Brede Vlaamse Heroverweging van 2021. Onderhavig plan van aanpak neemt de systeemdimensie dan ook mee als een van de evaluatiedimensies (zie sectie 2.4.2.2), wat zich onder meer manifesteert in de geïntegreerde en gezamenlijke uitvoering van beide uitgaventoetsingen.
- 3) Om maximaal te kunnen gebruik maken van de inzichten die volgen uit de evaluaties die in de eerste helft van 2026 moeten worden uitgevoerd (zie sectie 2.6), dienen de werkzaamheden van betreffende evaluaties voldoende gevorderd te zijn. Dit geldt in het bijzonder voor de evaluaties van 2026 van de strategische onderzoekscentra imec en VIB. De afronding van deze twee evaluaties is onder meer daarom voorzien op 29 mei 2026, wat een maand eerder is dan vooropgesteld in evaluatiebepalingen van de lopende convenanten (2022-2026) tussen het Vlaamse Gewest en respectievelijk imec en VIB.

- 4) Gelet op de omvang van beide uitgaventoetsingen en de tijd die inmiddels is verstreken, is het niet haalbaar om beide uitgaventoetsingen tegen 27 maart 2026 af te ronden. Bovendien zou dat laatste betekenen dat geen gebruik gemaakt zal kunnen worden van de inzichten die volgen uit de evaluaties die in de eerste helft van 2026 plaatsvinden en die niet voor hogervermelde datum zullen zijn afgerond.

BIJLAGE 1

De basisregelgeving die specifiek van belang is voor het Vlaamse O&O&I-systeem en die betrekking heeft op de beleidsontwikkeling en beleidsvoering voor wat betreft de beleidsvelden Economie, Wetenschappelijk Onderzoek, Innovatie en Wetenschapscommunicatie⁴¹, bestaat (onder meer) uit volgende decreten:

1. Het decreet van 30 april 2009 betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid⁴², hierna W&I-decreet.
2. Het decreet van 7 mei 2004 betreffende de investeringsmaatschappijen van de Vlaamse overheid⁴³.
3. Het decreet van 16 maart 2012 betreffende het economisch ondersteuningsbeleid⁴⁴.
4. Het decreet van 5 juli 2013 betreffende een structurele regeling voor grote reken capaciteit voor onderzoek en innovatie en betreffende de coördinatie van de regelgeving inzake wetenschaps- en innovatiebeleid⁴⁵.

Verbonden aan deze decreten zijn er een aantal besluiten van de Vlaamse Regering (BVR) die uitvoering geven aan bepalingen in hogervermelde decreten, evenals een aantal andere reglementaire besluiten⁴⁶. Het betreft onder meer:

1. Het besluit van de Vlaamse Regering van 21 december 2012 betreffende de Bijzondere Onderzoeksfondsen aan de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap, hierna BOF-besluit.
2. Het besluit van de Vlaamse Regering van 29 mei 2009 betreffende de ondersteuning van de Industriële Onderzoeksfondsen en de interfaceactiviteiten van de associaties in de Vlaamse Gemeenschap, hierna IOF-en-interfaceactiviteitenbesluit.
3. Het besluit van de Vlaamse Regering van 10 november 2011 betreffende de subsidiëring door het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen (FWO).
4. Het besluit van de Vlaamse Regering van 16 november 2012 tot toekenning van steun aan ondernemingen voor strategische ecologie-investeringen in het Vlaamse Gewest.
5. Het besluit van de Vlaamse Regering van 19 juli 2013 tot toekenning van strategische transformatiesteun aan ondernemingen in het Vlaamse Gewest.
6. Het besluit van de Vlaamse Regering van 12 mei 2017 tot regeling van steun aan ondernemingen voor onderzoek en ontwikkeling met een kennisintensief karakter in Vlaanderen.

⁴¹ Zijnde het voormalige beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) dat op 1 januari 2024 werd geïntegreerd in het nieuwe beleidsdomein Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie, Landbouw en Sociale Economie (WEWILS).

⁴² <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1018085&datum=&geannoteerd=false&print=false>

⁴³ <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1013073&datum=&geannoteerd=false&print=false>.

⁴⁴ <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1021571&datum=&geannoteerd=false&print=false>

⁴⁵ <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1023134&datum=&geannoteerd=false&print=false>

⁴⁶ Beschikbaar in de Vlaamse Codex.

7. Het besluit van de Vlaamse Regering van 22 december 2017 tot regeling van steun aan consortia van ondernemingen voor onderzoek en ontwikkeling, ingebed in een ruimer samenwerkingsverband met onderzoeksorganisaties.

Daarnaast zijn er ook een aantal decreten en besluiten die betrekking hebben op de organisatie van de Vlaamse overheid in het algemeen en het (voormalige) beleidsdomein EWI in het bijzonder. Enkele van deze decreten zijn:

1. Het decreet Bestuursdecreet van 7 december 2018⁴⁷.
2. Het decreet houdende de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën (citeeropschrift “Vlaamse Codex Overheidsfinanciën van 29 maart 2019” of “VCO”)⁴⁸.
3. Het decreet van 20 november 2011 houdende diverse maatregelen inzake de herstructurering van het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie⁴⁹.

Aanpalende regelgeving die ook van belang is in de context van het Vlaamse O&O&I-systeem en dan vooral wat betreft de hogeronderwijssector, is het gecodificeerd decreet van 11 oktober 2013 betreffende het hoger onderwijs (citeeropschrift “Codex Hoger Onderwijs”)⁵⁰.

Deze (en andere) regelgeving vormt (vormen) het (meest nabije) kader waarin de Vlaamse beleidsvoorbereiding, -uitvoering en -evaluatie voor wat betreft de beleidsvelden Economie, Wetenschappelijk Onderzoek, Innovatie en Wetenschapscommunicatie plaatsvindt.

⁴⁷ <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1030009&datum=&geannoteerd=false&print=false>

⁴⁸ <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1031729&datum=&geannoteerd=false&print=false>

⁴⁹ <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1026186&datum=&geannoteerd=false&print=false>

⁵⁰ <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1023887&datum=&geannoteerd=false&print=false>

BIJLAGE 2

Van inventie naar innovatie: Vlaamse begrotingsmiddelen 2024 voor het wetenschaps- (fundamenteel), strategisch basis- en toegepast onderzoek en valorisatie en het innovatie- en economisch beleid* - 2,6 miljard euro							
		mio €		mio €			
I. VIA HET DEPARTEMENT EWI		2024	2025	II. VIA VLAIO			
A. open financieringskanalen op initiatief van de ONDERZOEKER (voornamelijk bij een universiteit) voor fundamenteel, strategisch basis- en toegepast onderzoek evenals voor valorisatie	1. FWO (voornamelijk de 5 universiteiten)	482,4	467,963	II.1. Innovatie	1. O&O&I-bedrijfssteun (ontwikkelingsprojecten, onderzoeksprojecten en innovatieve start-ups)	222,4	210,899
	2. Bijzondere Onderzoeksfondsen (BOF) (bij de vijf universiteiten)	267,8	311,52		2. Steun aan zes Speerpuntclusters	83,5	83,548
	3. Industriële Onderzoeksfondsen (IOF) (bij de vijf associaties)	20,4	49,428		3. Moesmet Vlaanderen CO2-neutraal	20	20
	4. onderzoekstele werkingsmiddelen universiteiten (middelen komen via het Departement Onderwijs, beleid via Departement EWI), werkingsmiddelen 2024 = 1,230 mia € -> 25% = 305 mia €)	305	316		4. Impulsprogramma ruimtevaart	0,5	0,755
	5. Inec (hano- en digitale technologie)	150	157,971		5. Landbouwkundig onderzoek	15,3	16,299
	6. vito (biotechnologie werkingsmiddelen (schakels, platen en micro-organismen))	88,1	87,988		6. Beleidslijn Artificial Intelligence (inclusief ICON-oproep AI/C3 voor 1,5 mia €)	7,5	7,5
	7. vito (biotechnologie werkingsmiddelen (schakels, platen en micro-organismen))	87,4	73,303		7. Beleidslijn Cybersecurity	8,4	8,4
	8. Vlaamse Medix (medische technologie)	94	94,944		8. Circulaire economie	3,5	3,5
	9. Onderzoek naar Artificial Intelligence	14,2	9,691		9. Producten City of Things en Industrie 4.0	3,6	3,603
	10. Onderzoek naar Artificial Intelligence (NAVIO ONDERZOEK EN INNOVATIE VOOR WETENSCHAPPELIJKE, INDUSTRIËLE OF TECHNISCHE ONTWIKKELING, INZAKE VEILIGHEIDEN (DEFENSIE) - WERKINGEN TOELAGEN)	1,468	1,468		10. Beeldingsinstellingen (opvoeding, kinderopvang)	15,8	15,8
11. Regionale Innovatie Centra (RIC)	9	8,945	11. Innovatieinstellingen (idem voor postdoc)	5,9	5,8		
12. Agentschap Plantentuin Melle	20,2	15,565	12. TERA (technologie transfer - praktijkgericht onderzoek, incl. infra)	12,6	12,586		
13. Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ)	11,6	9,804	13. Collectief Onderzoek en Ontwikkeling en Collectieve Kennisdeling (COCK)	9,6	9,6		
14. Instituut Tropische Geneeskunde (ITG)	5,6	5,669	14. Kennisdiffusie via Hogescholen	7,5	8,38		
15. UNESCO-Trust Fund	1,3	1,312	15. vvo Bedrijfsprojecten	6,1	6,282		
16. Koninklijke Maatschappij Dierkunde Antwerpen (KMDA)	1,175	1,197	16. Programma Innovatieve Overheidsopdrachten (PIO)	2,7	2,78		
17. Alanine Foundation (interdisciplinair onderzoek muzieklevens lage landen)	0,931	1,065	17. STEM-beleid	3	3		
18. United Nations University on Comparative Regional Integration Studies (UNU-CRIS)	1	1,048	subtotaal innovatie	427,8	418,532		
19. Orpheus Instituut (artistiek onderzoek processen muziek maken)	0,774	0,782	II.2. Economisch beleid				
20. Energyville	3,6	3,632	18. Contract ondernemerschap	30,7	31,206		
subtotaal A	46,18	40,024	19. Vlaamse DC	2,1	2,160		
21. Vlerck Business School	0,843	0,852	20. Strategische transitieprojecten (STS)	20,5	17,5		
22. Antwerp Management School (AMS)	0,433	0,437	21. KMO-GroeiSubsidie	17,5	35,759		
subtotaal E	1,276	1,289	22. Ecologische transitie	35	35,759		
23. Vlaamse Adviesraad Innoveren en Ondernemen (VARIO)	1	0,311	23. Carbon Leakage	270	261,588		
24. Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten (KVAW)	1,166	1,184	24. KMO-portefeuille	40	40		
subtotaal F	2,166	1,495	25. Syntra ondernemerschapstrajectorien	48,6	49,151		
25. Expertisecentrum Onderzoeks- en Ontwikkelingsmonitoring (ECONOM) - Steunpunt Ondernemen en Economie	4,485	4,532	26. Bedrijfsentreprenen (ZE) en gebiedsgerichte ondernemingen (Z)	22	22		
26. Kenniscentrum Data en Maatschappij (Summa)	0,75	0,756	27. Vlaamse op-financiering EFRO	18,3	18,3		
27. Steunpunt Duurzaam Materiaalbeheer (Summa)	0,2	0,211	subtotaal economisch beleid	499,7	493,023		
subtotaal G	5,435	5,519	subtotaal VLAIO	937,6	911,555		
28. Vlaamse Open Science Board (bij FWO)	5	4,725	III. VIA ANDERE BELEIDSDOMEINEN				
29. Vlaamse Research Information Space (FRIS) bij Departement	1,5		algemene werkingsmiddelen universiteiten (1,22 mia €) én hogescholen (1,014 mia €) (cf supra) (v. 25% werkingsmiddelen van de universiteiten + onderzoeksmiddelen bij hypotheek)	2,235	2,306,99 (1264+1042)		
subtotaal H	6,5	4,725	Beleidsdomein Onderwijs & Vorming				
30. Technopolis NV	5	5,113	Beleidsdomein L&V				
31. EVO-Society	4,3	2,319	Beleidsdomein Cultuur, Jeugd, Sport en Media				
32. andere partners	0,839	0,847	Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken				
subtotaal I	11,239	10,83	Beleidsdomein Omgeving				
33. PMV (Vlaams breed)			Agentschap Onroerend Erfgoed				
34. Vlaamse Future Tech Fund (via PMV)	0,819	0,459	Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen (KMSKA)				
35. LRM (Limburg)			Waterbouwkundig Laboratorium				
subtotaal J			IV. FEDERAAL, o.a.				
Totaal aan middelen via Departement EWI (exclusief de 25% werkingsmiddelen universiteiten)	1.900,7	1.272,2	Studiecentrum Kernenergie Mol				
Totaal aan middelen (inclusief de 25% werkingsmiddelen universiteiten)	1.605,7	1.588,2	Federaal Wetenschappelijk Instituut voor Kernenergie (straling) (stromingsdynamica)				
			Collectieve centra (WTCB, ...)				
			Sciensano (volkgezondheid)				
			Het Vlaamse Instituut voor de Wetenschap (IOW)				
			België (o.a. vrijstelling doorstorting bedrijfsvoorheffing 1,2 mia € / ex travium 0,580 mia € / belastingvrijstelling O&O 0,4 mia)		2,304		
			V. EUROPA, o.a.				
			vooral Horizon Europe: middelen competitief naar Vlaamse actoren		300		
			EFRO + INTERREG				

*Voor budgetten 2024: Beleids- en Begrotingsselectie voor het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie - Begrotingsjaar 2024 - december 2023
 **Voor budgetten 2025: Beleids- en Begrotingsselectie voor het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie - Begrotingsjaar 2025 - december 2024

Tabel 8 - Overzicht geselecteerde financieringsstromen (zie rode, gele en oranje markeringen) binnen het geheel van de middelen voor betreffende jaren – Bron Speurgids Departement WEWIS.

- De rode markering slaat op (een deel van) de uitgavenposten die gevat worden door de uitgaventoetsing "Evaluatie van de organisatie van de financiering van strategisch basisonderzoek"
- De gele markering slaat op (een deel van) de uitgavenposten die gevat worden door uitgaventoetsing "Evaluatie van de valorisatie van onderzoek en ontwikkeling bij de hogescholen en universiteiten ten bate van de Vlaamse economie"
- De oranje markering slaat op (een deel van) de uitgavenposten die gevat worden door beide uitgaventoetsingen.

BIJLAGE 3

Meer info over elk van de uitgavenposten vermeld in Tabel 3 is te vinden via de links opgenomen in Tabel 9.

FWO – strategisch basisonderzoek	https://www.fwo.be/nl/ondersteuningsprogramma-s/alle-oproepen/predocorale-onderzoekers/aspirant-strategisch-basisonderzoek/ en https://www.fwo.be/nl/ondersteuningsprogramma-s/alle-oproepen/gevestigde-onderzoekers-onderzoeksteams/sbo-strategisch-basisonderzoek-projecten/
Industriële Onderzoeksfondsen en interface-activiteiten	https://www.ewi-vlaanderen.be/onze-opdracht/excellerend-onderzoek/financiering-van-onderzoek/industrieel-onderzoeksfonds
Strategische Onderzoekscentra	https://www.ewi-vlaanderen.be/onze-opdracht/excellerend-onderzoek/strategische-onderzoekscentra-0
Artificiële intelligentie en Cybersecurity	https://www.ewi-vlaanderen.be/onze-opdracht/excellerend-onderzoek/ai-voor-vlaanderen en https://www.ewi-vlaanderen.be/onze-opdracht/excellerend-onderzoek/cs-voor-vlaanderen
RegMed	https://www.ewi-vlaanderen.be/onze-opdracht/excellerend-onderzoek/gezondheid-en-zorg/regeneratieve-geneeskunde
Baekelandmandaten	https://www.vlaio.be/nl/subsidies-financiering/baekeland-mandaten
Clusters	https://www.vlaio.be/nl/vlaio-netwerk/clusterorganisaties
COOCK	https://www.vlaio.be/nl/vlaio-netwerk/coock-collectief-oo-en-collectieve-kennisverspreiding
Innovatiemandaten	https://www.vlaio.be/nl/subsidies-financiering/innovatiemandaten
Moonshot	https://www.vlaio.be/nl/nieuws/moonshot-vlaanderen-co2-arm-2050
Kennisdiffusie via de hogescholen (Blikopener)	https://www.vlaio.be/nl/begeleiding-advies/expertisedatabank/blikopener-hogescholen-partners-innovatie
TETRA	https://www.vlaio.be/nl/vlaio-netwerk/tetra
Praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek (PWO)	https://www.vlaamsehogescholenraad.be/nl/hefboom-praktijkgericht-wetenschappelijk-onderzoek

Tabel 9